

Київський університет імені Бориса Грінченка

Кафедра публічного та приватного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов
« 01 » « 09 » 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ до юридичної професії: ЮРИДИЧНА ЕТИКА

Спеціальність

081 «Право»

інститут, факультет, відділення

Факультет права та міжнародних відносин

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554 Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>1881</u>	
<u>Жильцов</u> (підпис)	(прізвище, ініціали)
« » 20 <u>16</u>	

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни Вступ до юридичної професії: Юридична етика для студентів галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право».

Розробники:

Обловацька Наталія Олександрівна, старший викладач кафедри публічного та приватного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного та приватного права Факультету права та міжнародних відносин.
Протокол від « 30» серпня 2016 року № 1.

Завідувач кафедри публічного та приватного права Нікітенко О.І.

Соколовська С.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 08 «Право»	Нормативна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки
	Спеціальність 081 «Право»	
Модулів – 1	Освітній рівень: «перший бакалаврський»	Рік підготовки 1-й
Змістових модулів – 2		Семестр 1-й
Загальна кількість годин – 60		Лекції 16 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 1,5		Семінарські заняття 12 год.
		Модульний контроль 4 год.
		Самостійна робота 18 год.
		Семестровий контроль 10 год.
		Вид контролю Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у майбутніх юристів моральних цінностей юридичної професії через засвоєння її нормативних засад, розвиток і саморозвиток професійної етичної культури.

Завдання:

- ознайомлення та засвоєння майбутнім юристом принципів та норм професійно-юридичної поведінки;
- розкриття важливості дотримання майбутнім юристом правил юридичної етики у професійній діяльності;
- розвиток у майбутніх юристів етичної культури, спонукання їх до самоаналізу своїх вчинків;
- формування моральних цінностей та якостей майбутнього юриста для професійної діяльності;
- розкриття особливостей етичної поведінки юриста при розв'язанні складних юридичних ситуацій;
- визначення типових помилок юридичної поведінки, пов'язаних із порушенням норм моралі у юридичній сфері.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні поняття і визначення про моральну сутність юридичної професії;
- норми етичної культури юриста, адвоката, судді, слідчого, нотаріуса;
- особливості моральних стосунків у сфері юридичної діяльності;
- моральні вимоги до особистості юриста як під час виконання службових обов'язків, так і в позаслужбових стосунках;
- загальні особливості моральних цінностей та якостей юриста під час здійснення професійної діяльності.

вміти:

- аналізувати та оцінювати професійну діяльність і поведінку юристів;
- виявляти та аналізувати типові помилки професійної поведінки юристів, що пов'язані з порушенням норм юридичної моралі;
- розв'язувати складні юридичні ситуації з дотриманням етичної поведінки юриста;
- оцінювати індивідуальний ступень дотримання норм загальної та юридичної етики.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи юридичної етики

Тема 1. Загальні особливості етики.

Характеристика етики як науки. Структура етики. Емпірична, або описова етика. Загальна теорія моралі, або філософські проблеми етики. Нормативна етика теорія морального виховання, або педагогічна етика. Професійна етика. Історія етичної думки. Особливості моралі. Структура моралі. Моральна свідомість. Моральна діяльність (практика). Категорії етики. Моральна вимога. Моральний вибір. Моральні чесноти і вади. Добро і зло. Совість (сумління). Справедливість. Гідність і честь. Ідеал (моральний). Смісл (сенс) життя. Щастя. Етикет ділової людини

Тема 2. Юридична етика – вид професійної етики

Професійна етика та її види. Поняття, структура, види, норми і джерела юридичної етики. Етика судочинства. Етика адвокатської діяльності. Етика слідчої діяльності. Етика прокурорської діяльності. Етика нотаріальної діяльності. Етика юрисконсульта. Етика юридичного бізнесу. Історія етики юридичної професії в Україні. Професійна етика юриста. Основні засади професійної етики юристів України (16 травня 2001 р.). Міжнародний кодекс етики юристів (1956 р.).

Змістовий модуль 2. Етика працівників юридичної професії

Тема 3. Судова етика.

Моральні витоки судочинства. Етика судового процесу. Етика допиту в судовому засіданні. Етика взаємин учасників судового процесу. Етика судової риторики. Етика судового рішення. Етика позасудової поведінки. Етика відводу і самовідводу. Судовий етикет. Елементи судового етикету. Види і форми професійного етикету юристів. Поняття офіційного судового етикету. Зовнішній вигляд учасника судового засідання як елемент етикету. Етикет робочого спілкування учасників судового процесу. Внутрішній стан учасника судового процесу.

Тема 4. Етика прокурорського працівника.

Зміст понять «прокуратура», «прокурор» в Україні. Сутність адвокатської етики. Договір про надання правової допомоги. Характеристика принципів адвокатської етики. Професійний імідж адвоката. Відносини адвоката з клієнтом, судом та іншими учасниками процесу. Відповідальність за порушення правил адвокатської етики.

Тема 5. Етика адвокатської діяльності.

Зміст понять «адвокатура», «адвокат» в Україні. Сутність адвокатської етики. Договір про надання правової допомоги. Характеристика принципів адвокатської етики. Професійний імідж адвоката. Відносини адвоката з клієнтом, судом та іншими учасниками процесу. Відповідальність за порушення правил адвокатської етики.

Тема 6. Етика слідчої діяльності.

Морально-правові джерела слідчої діяльності. Єдність законності та моралі в роботі слідчого. Процесуальна незалежність і моральна відповідальність слідчого. Моральна мотивація тимчасової ізоляції обвинувачуваного. Етика карно-процесуального доведення. Слідчий — потерпілий: етика взаємин. Слідчий — засоби масової інформації: етика спілкування. Етика позаслужбового поводження слідчого.

Тема 7. Етика нотаріальної служби.

Зміст понять «нотаріальна діяльність», «нотаріус» в Україні. Сутність етики нотаріальної служби. Характеристика принципів етики нотаріальної служби. Професійний імідж нотаріуса. Відносини нотаріуса з клієнтом, судом та іншими учасниками.

Тема 8. Етика юридичного бізнесу.

Зміст поняття «юридичний бізнес». Основні етичні принципи ведення юридичного бізнесу. Етичні правила конкуренції на юридичному ринку України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	Усього	у тому числі				
л.		с.	М.К.	Сем.ко нтроль.	с.р.	
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Основи юридичної етики						
Тема 1 Загальні особливості етики.	8	2	2			4
Тема 2. Юридична етика – вид професійної етики	12	2	2	2	4	2
Разом за змістовим модулем 1	20	4	4	2	4	6
Змістовий модуль 2. Етика працівників юридичної професії						
Тема 3. Судова етика.	4	2				2
Тема 4. Етика прокурорського працівника	6	2	2			2
Тема 5. Етика адвокатської діяльності.	4	2	2			2
Тема 6. Етика слідчої діяльності	6	2				2
Тема 7. Етика нотаріальної служби.	6	2	2			2
Тема 8. Етика юридичного бізнесу.	14	2	2	2	6	2
Разом за змістовим модулем 2	40	12	8	2	6	12
Семестровий контроль	10					
Усього годин	60	16	12	4	10	18

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Основи юридичної етики		
1	Загальні особливості етики.	2
2	Юридична етика – вид професійної етики	2
Змістовий модуль 2. Етика працівників юридичної професії		
3	Судова етика та прокурорського працівника	2
4	Етика адвокатської діяльності	2
5	Етика слідчої діяльності та нотаріальної служби	2
6	Етика юридичного бізнесу	2
	Разом	12

6. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом

7. Теми практичних занять – не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1. Основи юридичної етики		6	5
1	Загальні особливості етики.	4	2
2	Юридична етика – вид професійної етики	2	3
Змістовий модуль 2. Етика працівників юридичної професії		12	5
3	Судова етика.	2	1
4	Етика прокурорського працівника	2	1
5	Етика адвокатської діяльності.	2	1
6	Етика слідчої діяльності	2	1
7	Етика нотаріальної служби	2	0,5
8	Етика юридичного бізнесу.	2	0,5
Разом		18	10

9. Індивідуальні завдання – не передбачено навчальним планом

10. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 60 год., із них: лекції – 16 год., практичні заняття – 12 год., модульний контроль – 4 год., самостійна робота – 18 год., семестровий контроль – 10 год.

Модулі (назви, бали)	1. Основи юридичної етики (35 балів)					2. Етика працівників юридичної професії (117 балів)										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Лекції (теми, бали)	1. Загальні особливості етики (1 бал)	2. Юридична етика – вид професійної етики (1 бал)				3. Судова етика. (1 бал)	4. Етика прокурорського працівника (1 бал)		5. Етика адвокатської діяльності (1 бал)			6. Етика слідчої діяльності (1 бал)	7. Етика нотаріальної служби (1 бал).		8. Етика юридичного бізнесу (1 бал)	
Практичні заняття (теми, бали)			1. Загальні особливості етики (11 балів).	2. Юридична етика – вид професійної етики (11 бал)				3. Судова етика та прокурорського працівника (11 балів)		4. Етика адвокатської діяльності (11 балів)			5. Етика слідчої діяльності та нотаріальної служби (11 балів)		6. Етика юридичного бізнесу (11 балів)	
Індивідуальні завдання (бали)	не передбачено навчальним планом															
Самостійна робота	Самостійна робота (5 балів)					Самостійна робота (5 балів)										
Поточний контроль (вид, бали)					Модульна контрольна робота 1 (25 балів)											Модульна контрольна робота 2 (25 балів)
Підсумковий контроль (вид, бали)	Залік (100 балів)															

11. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint-презентація), лабораторні роботи, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальних матеріалів: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Вивчення дисципліни здійснюється за машинним варіантом з організацією занять у спеціалізованих комп'ютерних залах, де кожний студент отримує можливість навчатись безпосередньо на індивідуальному робочому місці, обладнаному персональним комп'ютером.

12. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінка за кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, за виконання індивідуальних завдань, за модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- *Методи письмового контролю*: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	2	2	6	6
2	Відвідування семінарських занять	1	2	2	4	4
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	2	20	4	40
5	Індивідуальне завдання	30	-	-	-	-
6	Опрацювання фахових видань	10	-	-	-	-
7	Написання реферату	15	-	-	-	-
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
9	Виконання тестового контролю	10	-	-	-	-
10	Лабораторне заняття (допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-
11	Творча робота (в т.ч. есе)	20	-	-	2	20
	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МВ)	-	-	54	-	100
	Разом			154		
	Коефіцієнт			0,649		
	Підсумковий бал			100		

Шкала оцінювання

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно - відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

13. Методичне забезпечення

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивний комплекс SMART Board, авторські засоби мультимедіа).

На заняттях і під час самостійній роботі студентів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

- Опорні конспекти лекцій.
- Навчальні посібники.
- Робоча навчальна програма.
- Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
- Засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).
- Презентації.

14. Рекомендована література

Базова

1. Аболіна Т. Г., Нападиста В. Г., Рихліцька О. Д. та ін. Прикладна етика / За наук. ред. Панченко В. І. – К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 392 с. – Розділ 7. – С. 239-290.
2. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 252 с.
3. Лозовой В. О., Петришин О. В. Професійна етика юриста. – Х.: Право, 2004. – 176 с.
4. Лєко Б. Юридична етика. – Ч.: Книги – ХХІ, 2008. – 280 с.
5. Токарчик Р. Юридична етика. – К.: Таксон, 2009. – 356 с.
6. Фіолєвський Д.П. Юридична етика. – К.: Алерта, 2011. – 288 с.

Допоміжна

1. Анисимов С. Мораль и поведение. — М.: Мысль, 1985. — 155 с.
2. Батман Д. П. Адвокатская этика. — М., 1977.
3. Вичев В. Нравственная культура руководителя: Пер. с болгар. — М.: Политиздат, 1988. — 158 с.
4. Горянский Г. Ф., Кокорев Л. Д., Котов Д. П. Судовая этика. — Во- ронеж, 1973.
5. Гусейнов А. А., Апресян Р. Г. Этика. — М., 1998.
6. Гуреневич П. С. Культурология: Учеб. пособие. — М.: Знание, 1996. — 288 с.
7. Жалинский А. Э. Профессиональная деятельность юриста: Введение в специальность: Учеб. пособие. — М., 1997. — 330 с.
8. Жуковская О. Л. Адвокатская деонтология в центре внимания международного адвокатского гражданства // Адвокат. — 1999. — № 1.
9. Зайчук О. В. Правова система США. — К.: Наук. думка., 1992.
10. Керимов Д. А. Философские проблемы права. — М.: Мысль, 1972. — 472 с.
11. Кобликов А. С. Юридическая этика: Учебник для вузов. — М., 1999.
12. Международная защита прав и свобод человека: Сб. док. — М., 1990.
13. Кокарев Л. Д., Котов Д. П. Этика уголовного процесса: Учеб. пособие. — Воронеж, 1993.
14. Морально-професійні кодекси юристів України. Основні засади професійної етики юристів України // Юридичний вісник Украї- ни. — 2001. — № 23. — С. 18–20.
15. Міжнародні правові акти щодо діяльності юристів // Юридичний вісник України. — 2002. — № 40.

16. Притика Д. Судова незалежність — етика і проблеми корупції // Право України. — 2000. — № 1.
17. Правовые системы стран мира. — М., 2001.
18. Правила адвокатської етики // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012.
19. Роль юристів у демократичному суспільстві. Коментарі американського адвоката // Адвокат. — 1998. — № 4.
20. Сливка С. С. Професійна етика працівників міліції. — Львів, 1995.
21. Фролов В. Правила судової етики. — Миколаїв, 1998.
22. Щеглов А. В. Профессиональная этика сотрудников органов внутренних дел. — М., 1999.

15. Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України [http:// rada.gov.ua/](http://rada.gov.ua/)
2. Сайт Союзу юристів України <http://lawyersunion.org.ua/>
3. Сайт Всеукраїнської громадської організації «Асоціація правників України» <http://uba.ua/>
4. Сайт Національної асоціації адвокатів України <http://unba.org.ua/>
5. Сайт Вищої кваліфікаційної комісії суддів України <http://vkksu.gov.ua/>